

Ο ιερός Απρίλης: Μεσολόγγι, Ρούπελ, Γολγοθάς.

Ηλίας Λιαμής, Σύμβουλος Ενότητας Πολιτισμού.

Η έννοια του «ιερού» είναι περίπλοκη και επιδέχεται πολλές ερμηνείες. Ανήκει σε εκείνους τους όρους, οι οποίοι περιγράφονται από πολλούς ορισμούς, πράγμα που αποτελεί πάντα ασφαλές τεκμήριο δυσκολίας για ακριβή περιγραφή.

Οπωσδήποτε, το «ιερό» συνδέεται με τη θρησκεία, γνωρίζουμε όμως ότι, ακόμη και στα πιο αθεϊστικά πολιτικά καθεστώτα, είναι ατελείωτες οι ουρές που περιμένουν να προσκυνήσουν το «ιερό» μαυσωλείο του μεγάλου ηγέτη. Γενικά, το «ιερό» συνδέεται με το άμωμο, το ακηλίδωτο, το ανέγγιχτο από τα ανθρώπινα πάθη, τη φθορά του χρόνου και βεβαίως τον θάνατο. Το «ιερό» είναι διαχρονικό και έχει αντοχές, ικανές να εμπνέουν σε πνευματικό, κοινωνικό, πολιτικό, αλλά και καλλιτεχνικό επίπεδο.

Τα «όσια και τα ιερά» αποτελούν την έσχατη κόκκινη γραμμή σε κάθε προσπάθεια συμβιβασμού και είναι εκείνα, τα οποία, εάν περισωθούν, δίνουν τη δύναμη μιας νέας αρχής, ακόμη και μετά από την βαρύτερη ήττα.

Στην Χριστιανική πίστη, η έννοια του «ιερού» ταυτίζεται απόλυτα με το πρόσωπο τού Χριστού και, κατά συνέπεια, το «ιερό», σε χρι-

στιανικό πλαίσιο, ακολουθώντας την κορυφαία στιγμή των θείων Παθών, φέρει ανάγλυφη τη σφραγίδα της θυσίας, εκφρασμένης με το σημείο του Σταυρού. Για τους πρώτους Χριστιανούς, οι κατ' εξοχήν ιεροί τόποι, πέραν των Αγίων Τόπων, είναι τα Μαρτύρια, δηλαδή προσκυνήματα στον τόπο του μαρτυρίου τού Μάρτυρα ή στον τόπο τού τάφου του. Και πάντα, εκεί, ένας σταυρός ή ένα πρωτοχριστιανικό σύμβολο, που παραπέμπει στον Εσταυρωμένο.

Η στενή σχέση και η μακραίωνη συμπόρευση Ελληνισμού και Χριστιανισμού ήταν επόμενο, και σε εθνικό επίπεδο, να οδηγήσουν σε ταύτιση, την έννοια του «ιερού» με την έννοια της «θυσίας». Όταν, ιστορικά, γίνεται λόγος για «ιερό τόπο» ή «ιερή πράξη», ο νους πηγαίνει πάντα σε μία ηρωική ήττα, ένα ολοκαύτωμα, μια πράξη αυτοθυσίας, με κοινό χαρακτηριστικό τον θάνατο. Όλα αυτά όμως, σε βάθος χρόνου, αποδεικνύεται πως έδωσαν αφορμή και έμπνευση για νέες ηρωικές πράξεις έναντι της βαρβαρότητας, της αδικίας ή της τυραννίας. Ακόμη περισσότερο, οι ιερές αυτές «ήττες» μεταβολίστηκαν ως ψυχική δύναμη υπέρβασης παθών, όπως ο ατομισμός και η δειλία, πράγμα που οδήγησε σε περίλαμπρες εθνικές νίκες επί ισχυρότερων αριθμητικά αντιπάλων και πολλές φορές, νίκες πέραν πάσης ανθρώπινης λογικής.

Στην πρόσφατη Ελληνική μας ιστορία, ο Απρίλιος ζυμώθηκε με κορυφαίες ιερές εθνικές πράξεις, με βασικό χαρακτηριστικό την υπέρβαση της ατομικότητας, τη στράτευση και την αφοσίωση σε έναν μεγάλο ηθικό και εθνικό σκοπό, κοντολογίς, τη θυσία «υπέρ βωμών και εστιών».

Μεσολόγγι.

Στις 11 Απριλίου του 1826, ξημερώματα της Κυριακής των Βαΐων, μία πόλη της Αιτωλοακαρνανίας, το Μεσολόγγι, ετοιμάζεται να εγκαταλείψει τα γήινα μεγέθη και να αποτελέσει μέλος μιας υπερβατικής ιερής κοινοπολιτείας. Όποιος γνωρίζει τις λεπτομέρειες της δεύτερης πολιορκίας του και της εξόδου που επιχείρησαν οι αγωνιστές και οι κάτοικοί του, κυρίως όμως όποιος κατάφερε, μέσω των πληροφοριών αυτών, να ταυτιστεί, έστω και λίγο, με την ψυχολογία και τα διλήμματα των ανθρώπων αυτών, ιδίως κατά τις τελευταίες ημέρες, θα αισθανθεί τον νου του να σταμάτα να σκέφτεται και θα αφεθεί να θαυμάζει τις δυνάμεις που κρύβει μέσα της η ανθρώπινη ψυχή. Μόνον ο άνθρωπος μπορεί να φτάσει στο μεγαλείο να υπερβαίνει κάθε έννοια συμφέροντος, αυτοπροστασίας, ακόμη και της πλέον στοιχειώδους αυτοσυντήρησης

στο όνομα ενός οράματος, μιας ιδέας ή μιας μεγάλης ελπίδας, με κίνδυνο να μη δει τίποτε από όλα αυτά να υλοποιείται. Αυτό ακριβώς συνέβη και στον «φράχτη», όπως χαρακτήρισε τα Μεσολογγίτικα τείχη ο Ιμπραήμ, φράχτης όμως που αποδείχτηκε άπαρτος.

Τι εξήγηση να δοθεί στην άρνηση manάδων να σκεφτούν τα εξαθλιωμένα παιδιά τους, στην άρνηση υιών και θυγατέρων να μεριμνήσουν για γέροντες γονείς, στην άρνηση των κατοίκων μιας ολόκληρης πόλης, ανεξαρτήτως μορφωτικού επιπέδου και κοινωνικής τάξης, να βλέπουν διαρκώς αναμεταξύ τους τον ίδιο τον θάνατο να περιφέρεται και να συμφιλιώνονται καθημερινά μαζί του, φτάνοντας στην απόλυτη γαλήνη, που εξασφαλίζει η υπέρβαση του φόβου του; Πώς γίνεται, άνθρωποι που με το ζόρι κρατούν το καριοφίλι, άνθρωποι με τη γεύση του βρασμένου ποντικού και της πικραλήθρας στο στόμα, να αρνούνται τη συνθηκολόγηση και τελικώς την ίδια τη ζωή, που σήμαινε ολοκληρωτική παραίτηση από κάθε ελπίδα να δρέψουν τους καρπούς των αγώνων τους στο μέλλον; Σε τι ύψος ύπαρξης έχει φτάσει ένας άνθρωπος σαν τον Καψάλη, την ώρα που χώνει τον δαυλό στο βαρέλι με το μπαρούτι;

Οι καταδικασμένοι από τους αριθμούς των πολιορκητών και την προδοσία Μεσολογγίτες δεν θα μάθαιναν ποτέ πως η Έξοδός τους θα έφερνε πολλαπλάσια νικηφόρα αποτελέσματα και από την πιο περιφανή στρατιωτική νίκη. Αποτελέσματα που διέρρηξαν τα σύνορα, και του χώρου και του χρόνου, όπως απεδείχθη από τις εξελίξεις. Κυρίως όμως, αποτελέσματα που διέρρηξαν τα σύνορα του γήινου και σφράγισαν την

πόλη αυτή, καθιστώντας την πόλη Ιερά. Το πανανθρώπινο μέγεθος αυτής της θυσίας αποδεικνύεται από τον γραπτό λόγο μη Έλληνας σε μια επιστολή του Ελβετού φιλέλληνα Ιωάννη Μάγερ, που εστάλη στον συνταγματάρχη Στάνχοπ εκείνες τις ημέρες της αγωνίας – και μετά την καταστροφή από οβίδα στις 20 Φεβρουαρίου του τυπογραφείου των «Ελληνικών Χρονικών» – και που αποτελεί το τελευταίο μήνυμα του προπυργίου της Ελληνικής αντίστασης:

«Τα βάσανα, τα οποία υπομένομεν, και μια πληγή την οποία έλαβα εις τους ώμους, δεν με εσυγχώρησαν μέχρι τούδε να σας διευθύνω τους τελευταίους μου ασπασμούς. Κατηντήσαμεν εις τοιαύτην ανάγκην ώστε να τρεφώμεθα από τα πλέον ακάθαρτα ζώα και να πάσχωμεν όλα τα φρικτά αποτελέσματα της πείνης και της δίψης. Η νόσος αυξάνει έτι μάλλον τας δεινοπαθείας, υπό των οποίων θλιβόμεθα. Χίλιοι επτακόσιοι τεσσαράκοντα των αδελφών μας ετελεύτησαν και περίπου των εκατό χιλιάδων σφαίραι κανονιών και βόμβαι, ριπτόμεναι από το εχθρικόν στρατόπεδον, κατεδάφισαν τους προμαχώνας μας και κατεκρήμνισαν τας οικίας μας. Το δε ψύχος μάς ενοχλεί υπερβολικώς, καθότι είμεθα διόλου εστερημένοι από ξύλα της φωτιάς. Με όλας τας στερήσεις ταύτας, είναι αξιοθαύμαστον θέαμα ο ένθερμος ζήλος και η αφοσίωσις της φρουράς μας. Πόσοι γενναίοι άνδρες μετ' ολίγας ημέρας δεν θέλει είσθαι πλέον ειμή σκιαί, κατηγορούσαι ενώπιον του Θεού την αδιαφορίαν του Χριστιανικού κόσμου εις τον αγώνα, όστις είναι ο αγών της θρησκείας! Οι Αλβανοί, όσοι παραίτησαν τας σημαίας του Ρεσίτ πασά, ηνώθησαν μετά του Ιμπραήμ. Εν ονόματι όλων των ενταύθα ηρώων, μεταξύ των οποίων είναι και ο Νότης Μπότσαρης, ο Παπαδιαμαντόπουλος, και εγώ, όστις παρά της Ελληνικής Διοικήσεως εδιωρίσθην αρχηγός ενός στρατιωτικού σώματος, σας αναγγέλω την ενώπιον του Θεού ωρισμένην απόφασίν μας δια να υπερασπισθώμεν και την υστέραν σπιθαμήν της γης του Μεσολογγίου και να συνενταφιασθώμεν υπό τα ερείπια της πόλεως, χωρίς να ακούσωμεν πρότασίν τινα συνθήκης. Η τελευταία μας ώρα ήγγικεν. Η ιστορία θέλει μας δικαιώσει και οι μεταγενέστεροι θέλουν ελεεινολογήσει την συμφοράν μας. Εγώ δε καυχώμαι, διότι εντός ολίγου το αίμα ενός Ελβετού, ενός απογόνου του Γουλιέλμου Τέλλου, μέλει να συμμιχθή με τα αίματα των ηρώων της Ελλάδος...»...